FEBRUĀRIS Latvijas Nacionālā vēstures muzeja
2018 ZIŅNESIS

Attēlā: LNVM izstāde "Latvija Brīvības cīņu laikā. 1918–1921". Foto: LNVM.

TIKŠANĀS RUDBĀRŽOS

Jau 10 gadus LNVM veidotās ceļojošās izstādes ir viesojušās Latvijas skolās, kultūras namos, bibliotēkās un citur, šī prakse turpinās arī 2018. gadā. Janvāra beigās, izvietojot izstādi, tika piedzīvota negaidīta pagātnes un šodienas tikšanās.

27. janvārī izstāde "Latvija Brīvības cīņu laikā. 1918–1921" tika uzstādīta Rudbāržu muižā, Oskara Kalpaka Rudbāržu pamatskolas Varoņu zālē, kas pagājušajā gadā restaurēta. Rudbāržu muiža ievērojama ar to, ka tieši tur Brīvības cīņu sākumposmā uzturējās Latviešu atsevišķais bataljons – par to liecina arī pie nama piestiprināta plāksnīte ar uzrakstu: "1919. gada 3. martā no šīs vietas sākās Latvijas atbrīvošana pulkveža Kalpaka vadībā." Kā zināms, 6. martā pie Airītēm starp Latviešu atsevišķo bataljonu Oskara Kalpaka vadībā un vācu Dzelzs divīzijas spēkiem izcēlās apšaude, kurā Kalpaks un daži viņa vīri tika nāvējoši ievainoti. Kritušie karavīri ar ragavām atvesti atpakaļ uz Rudbāržu muižu.

LNVM izstāde izvietota zālē, kurā, kā stāstīja Rudbāržu pamatskolas direktors Dzintars Strauts, pēc liktenīgās kaujas tika novietoti zārki ar kaujā kritušajiem. No šīs zāles karavīri arī izvadīti pēdējā gaitā. Ne tik bieži izstādes eksponēšanas vieta organiski savijas ar izstādes tematiku un viena otru papildina.

Par citām ceļojošajām izstādēm lasiet Ziņneša 10. lappusē!

Attēlā: Atsevišķā Latviešu bataljona karavīru grupa pie Rudbāržu pils. Priekšplānā trešais no kreisās bataljona komandieris Oskars Kalpaks, ceturtais – I Latvijas Neatkarības rotas komandieris Jānis Balodis. 1919. gada janvāra beigas – februāra sākums. Foto no LNVM krājuma.

NACIONĀLAIS VĒSTURES 1869

FEBRUĀRIS KALENDĀRS

LNVM IZSTĀDES

vieta: Latvijas Nacionālais vēstures muzejs, pamatekspozīcija un izstāžu zāles, Brīvības bulvāris 32, Rīga

pastāvīgā ekspozīcija
“Latvijas senvēsture”, “Livonija”, “Latvijas teritorija un iedzīvotāji 16.–18. gs.”
“Kurzemes un Zemgales hercogiste 16.–18. gs.”
“Muiža un muižniecība 17.–19. gs.”, “Zemnieku tradicionālais dzīvesveids 19. gs.”
“Dzīvesvide un ikdiena 19. gs. un 20. gs. sākumā: bīdermeiera un jūgendstila interjeri”
“Tehniskā modernizācija 19. gs. un 20. gs. sākumā”
“Latvieši 19. gs. otrajā pusē un 20. gs. sākumā: nacionālā pašapziņa, kultūra un sabiedriskā dzīve”
“Latvijas Republika. 1918–1940”
“*Art Deco* interjers Latvijā 20. gs. 30. gados”
“Latvijas Republikas okupācija un pievienošana PSRS. 1940–1941”
“Totalitāro okupācijas režīmu represijas pret Latvijas iedzīvotājiem. 1940–1953”
“Padomju vara Latvijā: ideoloģija, pārvalde un saimniecība. 1944–1985”
“Ikdienas dzīve Padomju Latvijā. 20. gs. 60. gadu dzīvokļa interjers”
“Latvieši svešumā. 1944–1990”
“Latvijas Republikas valstiskās neatkarības atjaunošana”

pastāvīgās izstādes
“Sakrālā māksla”
“Nauda Latvijā”

vieta: Dauderu nodaļa, Zāģeru iela 7, Rīga

laiks: līdz 2018. gada 1. aprīlim
izstāde “Interjera un sudraba priekšmeti no Gaida Graudiņa kolekcijas”
laiks: līdz 2018. gada 18. martam
izstāde “Latvijas ainavas gleznās un akvareļos no Gaida Graudiņa kolekcijas”

pastāvīgās izstādes
“Divas dienas Kārļa Ulmaņa dzīvē”
pastāvīgās ekspozīcijas daļas
“Virtuve”, “Mūzikas salons”, “Gaida Graudiņa kolekcija”

vieta: Tautas frontes muzeja nodaļa, Vecpilsētas iela 13/15, Rīga

laiks: līdz 2018. gada 10. martam
izstāde: “Vēstures liecības par 1991. gada janvāra barikādēm Rīgā”

pastāvīgā ekspozīcija
“Atmoda–LTF–neatkarība”, “Parlamentārā revolūcija”

LNVM IZSTĀDES ĀRPUS MUZEJA

vieta: Rudbāržu pamatskola
laiks: 29. janvāris–2. februāris
izstāde: “Latvija Brīvības cīņu laikā. 1918–1921”
vieta: Rīgas Mūzikas internātvidusskola
laiks: 12.–16. februāris
izstāde: “Ceļā uz Latvijas brīvību”
vieta: Jaunpils vidusskola
laiks: 5.–9. februāris
izstāde: “Kūlainis, pērstainis, delnainis...”

LNVM VIRTUĀLĀS IZSTĀDES

ZIŅNESIS
www.lnvm.lv

ĀVU, ĀVU, BALTAS KĀJAS...

Attēlā: Ieva Pīgozne.
Foto no personīgā arhīva.

27. februāra Vēlajā otrdienā muzejā gaidīti tie, kurus interesē apavi – ne tikai kā ikdienas nepieciešamība, bet arī kā saistošs izpētes objekts. Dr. art. un latviešu apģērba vēstures pētniece Ieva Pīgozne apskatīs tēmu "Apavi latviešu tradicionālajā apģērbā".

Latviešu apģērba vēsturē apaviem ierādīta gluži neliela vieta, taču cilvēka kāju ietērpa vēsture ir interesanta un pārsteigumu pilna. Tikšanās laikā apskatīsim tradicionālo apavu veidus un to, kādos vēstures posmos un gadījumos tie tika valkāti. Izsekosim liecībām par apavu valkāšanu senos zīmējumos un latviešu folkloras tekstos. Uzzināsim, kas ir tautasdziesmās pieminētās "baltās kājas", kāpēc labāk laulāties vīzēs nekā pastalās, un noskaidrosim, vai mūsu senčiem vienmēr bija siltas kājas. Netiks apietas arī mūsdienas: centīsimies saprast, kādus apavus varam vilkt pie tautastērpa patlaban.

Attēlā: Apavu kolāža.
Foto no personīgā arhīva.

BARIKĀŽU LAIKA LIECINIEKS – CITTAUTIETIS

20. janvārī pieminam 1991. gada barikāžu laiku un Latvijas neatkarības centienu aizstāvjus. Ik pa laikam vēsturnieku rīcībā nonāk jaunas liecības par šīm nozīmīgajām dienām, jaunākais muzeja guvums nācis no kāda poļu tautības cilvēka.

1991. gada janvāra notikumus vēroja gan ārvalstu mediju pārstāvji, gan cittautieši, kuri šeit strādāja dažādās nozarēs. Viņu vidū bija arī poļu restaurators Vitolds Husakovskis no Polijas Ārējās tirdzniecības ēku restaurēšanas firmas PKZ (firma darbojās Latvijā no 1982. līdz 1997. gadam) – viņš vadīja Vecrīgas ēku restaurācijas būvdarbus. Latvijas Nacionālā vēstures muzeja krājumā nonākušas Vitolda Husakovska uzņemtas fotogrāfijas, kurās dokumentētas barikāžu laika norises.

Attēlā: Galdiņi ar uzkodām un siltiem dzērieniem Smilšu ielā pie kafejnīcas "Magdalēna". Rīga, 1991. gada 13.–27. janvāris.
Foto: Vitolds Husakovskis.

Ar 1991. gada notikumiem veltītu ekspozīcijas daļu iespējams iepazīties muzeja pamatekspozīcijā Brīvības bulvārī 32, kā arī LNVM Tautas frontes muzeja nodaļā Vecpilsētas ielā 13/15. Virtuāla izstāde apskatāma LNVM *YouTube* kanālā: https://www.youtube.com/watch?v=ldjXex6kgGU.

Attēlā: Izdegusi automašīna R. Endrupa ielā (tagad Reimersa iela) pēc apšaudes 1991. gada 20. janvārī. Rīga, 1991. gada 21. janvāris.
Foto: Vitolds Husakovskis.

ZINĀMĀ UN NEPAZĪSTAMĀ *TERRA MARIANA*

Kā katru mēnesi, arī februāra pirmajā sestdienā, 3. februārī, muzejā Brīvības bulvārī 32 tiek rīkota ekskursija Latvijas vēstures ekspozīcijā pieaugušajiem, sākums – 14.00, tēma – Livonijas laiks.

Attēlā: Skats no muzeja ekspozīcijas. Foto: Valters Lācis.

Vairāku zemes kungu pārvaldītā teritoriju savienība (mūsdienu Latvijas un Igaunijas teritorijā) tika izveidota 13. gadsimta krustnešu iebrukuma rezultātā un pastāvēja līdz Livonijas karam 16. gadsimta vidū. Savu nosaukumu Livonija ieguva 13. gadsimtā no līvu jeb lībiešu tautas vārda, jo tieši šos Latvijas teritorijas pamatiedzīvotājus pirmos Daugavas grīvā sastapa vācu bīskapi un krustneši. Livonija tika dēvēta arī par Svētās Marijas jeb Māras zemi (*Terra Mariana*).

Ekskursijas laikā varēs skatīt dažādas liecības par būtiskākajām pārmaiņām Livonijas laikā: pamatiedzīvotāju statusa maiņu, izmaiņām varas hierarhijā un sociālajā struktūrā, garīgajos priekšstatos, saimnieciskajā dzīvē, sadzīvē.

Pasākuma otrā daļa būs veltīta laikam no 16. līdz 18. gadsimtam, kad atsevišķas Latvijas teritorijas pēc Livonijas kara, Polijas-Zviedrijas kara un Ziemeļu kara nonāca Polijas-Lietuvas, Zviedrijas un Krievijas varā. Šajā periodā noslēdzās arī latviešu tautas formēšanās process – izveidojās latviešu rakstu valoda, dažādās materiālās kultūras vairs neradīja bijušās sentautu kultūru robežas: atšķirības valodā, folklorā, apģērbā un citās jomās pārtapa par lokālām īpatnībām.

Ekskursijas laikā apmeklētāji varēs uzzināt arī par muižām un muižniecību 16.–19. gadsimtā, atpazīt tās fotogrāfijās, apskatīt interjera priekšmetus.

PIRMIE CILVĒKI LATVIJAS TERITORIJĀ

10. februārī 12.00 gaidām muzejā ģimenes ar bērniem uz izglītojošā cikla "Muzejs ģimenei" nodarbību "Stāsti par senajiem ļaudīm". Mudināsim mazus un lielus vēstures interesentus iejusties pavisam tālā vēstures posmā – pirms vairākiem tūkstošiem gadu, kad, sekojot ziemeļbriežu bariem, Latvijas teritorijā ienāca pirmie cilvēki.

Attēlā: Mākslinieces Ainas Alksnes-Alksnītes zīmējums.

Gan no nodarbības vadītājas stāstījuma, gan apskatot muzeja krājuma eksponātus, varēs uzzināt, kāda bija ikdienas dzīve akmens laikmetā.

Ceļojums senatnē turpināsies bronzas laikmetā, kad mūsu priekšteči iepazina dzeltenīgo metālu sakausējumu bronzu un no medniekiem un dabas velšu vācējiem pamazām kļuva par zemkopjiem un lopkopjiem. Dzelzs laikmetā jau pastāvēja senie kurši, zemgaļi, sēļi, latgaļi un lībieši – sentautas, no kurām vēlākos gadsimtos tapa latviešu tauta.

Liekot lietā svaigi iegūtās zināšanas, jaunie vēstures interesenti varēs veidot laika līniju, kā arī iejusties arheologu lomā, no fragmentiem liekot kopā trauku puzles gabaliņus. Kā ierasts, pildīsim tematam atbilstošas uzdevumu lapas, kuras mazie muzeja apmeklētāji varēs ņemt līdzi.

Iepriekš pieteikties uz nodarbību nav nepieciešams. Par ģimeni šo nodarbību kontekstā muzejs uzskata pirmsskolas un jaunāko klašu bērnus, kurus pavada pieaugušie (vecāki, radinieki, draugi). Maksa par līdzdalību cikla "Muzejs ģimenei" nodarbībā 4 eiro neatkarīgi no ģimenes locekļu skaita.

Attēlā: Skats no 2017. gada nodarbības "Kā dzīvoja senie ļaudis?". Foto: LNVM.

KĀ TAPA GAISMA DAŽĀDOS LAIKOS

Pasākums "Gaismekļi" aicina zinātkārus pirmsskolas un sākumskolas vecuma bērnus pastaigā pa Latvijas Nacionālā vēstures muzeja ekspozīciju 17. februārī plkst. 12.

Mūsdienās apgaismojums diennakts tumšajā laikā ir pašsaprotama lieta – lai telpu darītu gaišu, atliek tikai nospiest elektrības slēdzi. Taču mūsu senčiem, lai tiktu pie gaišākas istabas, nācās veikt priekšdarbus un ieguldīt zināmas pūles, lai varētu darīt darbus pie apgaismojuma arī rudens un pavasara vēlos vakaros.

Domājams, vissenākais apgaismojuma veids Latvijā ir bijuši skali. Skalu gaismu zemnieki izmantojuši līdz pat 19. gadsimta beigām, trūcīgākās saimniecībās – vēl arī 20. gadsimtā. Apmeklētāji varēs uzzināt, kā skalus gatavoja un kā – dedzināja. Ērtāks un labāks apgaismes līdzeklis par skaliem bijušas sveces, kas savulaik lietas ne tikai no vaska. Pamazām skalu un sveču gaismu aizstāja eļļas lampas un petrolejas lampas.

Nodarbībā uzzināsim, kādus gaismekļu veidus cilvēki darināja dažādos vēstures periodos un kā tie pamazām viens otru nomainīja.

Pasākuma otrajā daļā bērni varēs pārbaudīt savu vērību, pildot uzdevumus ekspozīcijā, un ļaut vaļu izdomai un praktiskām iemaņām, gatavojot pašiem savu gaismekli.

Attēlā: Eļļas lampa. 19. gadsimta beigas – 20. gadsimta sākums. Foto: LNVM.

BUR(TO)ŠANĀS MUZEJĀ

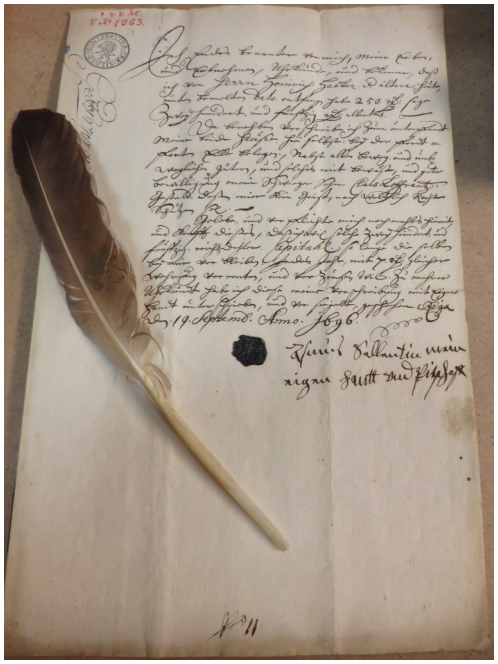

Attēlā: Skats no muzeja ekspozīcijas. Foto: LNVM.

Turpinot janvārī aizsākto dārgumu medību spēli, februāra pēdējā nedēļas nogalē – 24. un 25. februārī – ģimenes ar bērniem aicinātas piedalīties aizraujošā spēlē "Burtu medības".

Abu dienu garumā, no plkst. 10 līdz 17, muzeja ekspozīcijā bērni varēs atkārtot alfabētu un – grūtākos brīžos – ar vecāku palīdzību noskaidrot redzamo muzeja priekšmetu sākumburtu, piemēram, ar A burtu sākas adata, ar B – bruņucepure, ar C – celaine. Un tā, ejot cauri ekspozīcijas zālēm, būs jāsameklē 22 vārdi jeb priekšmetu nosaukumi – katrs ar savu sākumburtu. Tie, kam alfabēts jau labi zināms, varēs pārbaudīt sevi, aizpildot sarežģītāku uzdevumu lapu, kurā jāatrod priekšmetu nosaukumi muzeja 3. un 4. stāvā.

"Burtu medību" uzdevumu lapas iespējams lejupielādēt no muzeja mājaslapas (www.lnvm.lv) vai saņemt uz vietas muzejā. Kur meklēt atbildes uz jautājumiem? Protams, muzeja ekspozīcijas zālēs!

24. februārī ieeja muzejā un dalība spēlē – bez maksas, 25. februārī jāmaksā vien par ieejas biļeti muzejā (ģimenes biļetes cena – 4 eiro).

Nākamā spēle – "Formu medības" – notiks 24. un 25. martā.

Attēlā: Skats no muzeja ekspozīcijas. Foto: LNVM.

RĪGĀ NOGĀDĀTI VISI IZSTĀDES EKSPONĀTI

Noslēdzies vēsturisko priekšmetu atlases posms un nogādāšana Rīgā Latvijas muzeju kopizstādei "Latvijas gadsimts", kas Latvijas Nacionālā vēstures muzeja telpās Rīgā, Brīvības bulvārī 32, būs skatāma no šī gada 4. maija. Kopumā izstādē paredzēts eksponēt 1500 priekšmetu, kas vēstī par Latvijas valsts vēsturi simts gadu garumā, – to vidū ir gan fotogrāfijas un dokumenti, gan mēbeles, apģērbs un sadzīves lietas, gan nauda un apbalvojumi, kā arī neparastākas lietas, piemēram, konfektes un cepumi, mūzikas instrumenti, gulšņu naglas, izšūts portrets, cietumnieka identifikācijas zīme, mikroshēma, hokeja ripa, peidžeris u. c.

No ārpus Rīgas muzejiem izstādei deponētie priekšmeti kopā ar digitālajiem attēliem veido ap 1000 vienību. Turpmākajos mēnešos LNVM speciālisti tos sagatavos eksponēšanai. Ieskatam piedāvājam dažus priekšmetus un to stāstus.

Dobeles Novadpētniecības muzejs piedalīsies izstādē ar granīta galvu no Dobeles Atbrīvošanas pieminekļa (attēlā pa kreisi). Tā atgādina par visai Latvijai raksturīgu Latvijas neatkarības cīnītājiem veltīto piemiņas vietu likteni padomju okupācijas posmā. Dobeles Atbrīvošanas pieminekli iesvētīja 1940. gada 9. jūnijā – tikai nedēļu pirms Sarkanās armijas ienākšanas Latvijā. Tā autors bija tēlnieks Kārlis Zemdega (1894–1963). Pēc kara pieminekli izmantoja kā dekorāciju Sarkanās armijas karavīru kapiem, līdz 1950. gadā saspridzināja. Dobelnieks Olafs Radziņš no iznīcinātā pieminekļa atlūzām slepeni paņēma un saglabāja karavīra tēla galvu. 1996. gadā pieminekli atjaunoja. Izstādē tiks eksponētas arī pieminekļa likteni raksturojošas fotogrāfijas.

Viens no Tukuma muzeja eksponātiem izstādē "Latvijas gadsimts" būs **arhitektes un interjeristes Martas Staņas (1913–1972) dizainētā kumode** (attēlā pa labi), kas 60. gadu sākumā izgatavota LPSR Tautas saimniecības sasniegumu izstādei. Tā iekļauta tematiskajā sadaļā "Personīgā Latvija. Padomju lielvalsts sastāvā 1953–1985", kurā tiks atainots laikposms pēc Staļina nāves un līdz pat t. s. "pārbūvei". Kumode iemieso centienus modernā dizainā iekļaut latvisko. Šī vēlme raksturo visu laikmetu – par spīti tam, ka dzīves realitāte bija oficiozi daudzinātā padomju Latvija, liela daļa sabiedrības tomēr uzturēja spēkā vietējā, latviskā nozīmi, arī atmiņas par neatkarīgo Latviju. Tā laika privāto telpu – dzīvokļu, istabu – iekārtojumā latviskumu nereti iemiesoja jaunradīti lietišķās mākslas priekšmeti, kuros bija nolasāmas atsauces uz tradicionālo kultūras mantojumu.

Par Latvijas valsts sākuma gadu saimnieciskajiem centieniem liecinās, piemēram, **ēvele no Aizkraukles vēstures un mākslas muzeja krājuma (attēlā pa kreisi).** Tā piederējusi Lāčplēša Kara ordeņa kavalierim Pēterim Übergam (1898–1975) un izmantota, būvējot jaunsaimniecības ēkas Bebru pagastā, pēc 1955. gada lietota arī kolhoza darbā.

Ikdienas dzīvi starpkaru perioda Latvijā citu starpā raksturos fotogrāfija no Kuldīgas muzeja krājuma, kurā **Kuldīgas pilsētas orķestris 20. gs. 20. gadu vidū sasēdis uz īpaši pagarināta velosipēda (attēlā pa labi).**

GADSIMTA ALBUMU PAPILDINA ARĪ KULTŪRAS IESTĀDES

Gaidot muzeju kopizstādes "Latvijas gadsimts" atklāšanu, kopš pagājušā gada novembra jebkurš vietnē www.latvijasgadsimts.lv/albums var papildināt virtuālo fotogaleriju Gadsimta albums. Albumu, kura apjoms patlaban izaudzis līdz 320 fotogrāfijām, ir veidojušas ne tikai privātpersonas, bet arī muzeji un bibliotēkas.

Attēlā: Gājiens no Tirgus laukuma pa Jūras ielu 1919. gada maijā cauri vārtiem ar uzrakstu "Lai dzīvo starptautiskais pilsoņu karsch".

Janvārī Gadsimta albumu papildināja fotogrāfijas no Limbažu muzeja krājuma par laiku no 1919. līdz 1988. gadam. Vienā fotogrāfijā redzams 1919. gada maijā notikušais gājiens, bet aprakstā lasāms citāts no Hermaņa Kalniņa raksta "Kāds epizods no ziemeļnieku organizēšanās sākuma laikiem": *"(..) maija mēneša beigās Limbažos ieradās daži Ziemeļnieku avangarda pārstāvji jūras leitnanta (mičmaņa) Gelbes vadībā. (..). Mēs, toreizējās Limbažu vidusskolas, komunistu laikā nacionalizētās L. Bērziņa un Īr. Šitchena ģimnāzijas skolnieki, nekavējoties pieteicāmies Gelbes iekārtotajā Limbažu komandantūrā. Gelbe mūs pieņēma un nodeva sava "adjutanta" (..) rīcībā. Seržants izdalīja šautenes un nedaudz patronu, paredzot mums dažādus norīkojumus. Daudzi šautenes turēja rokās pirmo reizi, par kara reglamentu mums nebija nekādas jēgas, bet patruļnieku (ar mūsu nac. krāsu lentēm ap kreiso roku) parādīšanās Limbažu pilsētas ielās ļoti iespaidoja pilsētas iedzīvotājus "*.

Limbažu attīstību starpkaru posmā raksturo fotogrāfija "Limbažu slimnīcas pamatu iesvētīšana". 1936. gadā Limbažu pilsētas valde pārdeva Limbažu un apkārtnes pašvaldību veselības sadarbes apvienībai divus zemes gabalus slimnīcas ēku celšanai. Arhitekts A. Klinklāvs projektēja ēku un apkārtnes labiekārtošanu; būvniecības kopējās izmaksas sasniedza 181 358,31 latu. Svinīgais slimnīcas atvēršanas pasākums notika jau pēc gada, 1937. gada 11. decembrī. Pēc mēneša slimnīca nopirka tolaik labāko rentgena aparātu, darbojās arī ķīmiski-bakterioloģiskā laboratorija.

Attēlā: Limbažu slimnīcas pamatu iesvētīšanas pasākums 1936. gada 25. septembrī.

Attēlā: Pieminekļa kritušajiem 7. Siguldas kājnieku pulka karavīriem atklāšana 1923. gada 22. jūnijā. Foto: K. Truše.

Iepriekš Gadsimta albumā tika ievietotas fotogrāfijas no Alūksnes muzeja, attēlojot pilsētā svarīgus notikumus un vietas. Piemēram, 1923. gada 22. jūnijā Alūksnē Valsts prezidents Jānis Čakste atklāja pieminekli kritušajiem 7. Siguldas kājnieku pulka karavīriem. Pēc mākslinieka Kārļa Miesnieka meta tika izveidots astoņus metrus augsts granīta obelisks, ko minētais pulks uzstādīja par saviem līdzekļiem. Pie pieminekļa karavīri pulcējās pulka gadadienas svinību priekšvakarā, kā arī pulka gadadienā pēc parādes un aizlūguma Garnizona kapos. Padomju laikā piemineklis tika iznīcināts, taču pēc neatkarības atgūšanas atjaunots.

Arī Latgales mākslas un amatniecības centrs ir kuplinājis Gadsimta albumu ar bagātīgu fotogrāfiju klāstu par Līvānu stikla fabrikas vēsturi un mūsdienu norisēm Latgales mākslas un amatniecības centrā. Viens no attēliem stāsta par 1950. gadu notikumiem fabrikā. 1957. gadā stikla ražošanas arteļa cehs atdalījās no Līvānu rajona rūpkombināta un kļuva par patstāvīgu uzņēmumu – Līvānu stikla fabriku. Tolaik tās divos cehos ražoja pārtikas un tehniskās pudeles, stikla traukus, lampu un laternu stiklus, vilcienu un tramvaju vagonu gaismas ķermeņus, OP-5 glāzes ugunsdzēšamajiem aparātiem, krēma burkas, sifonus, antibiotiku flakonus un citus stikla izstrādājumus.

Attēlā: Stikla taras ražošanas cehs.

RADOŠO SAVIENĪBU PLĒNUMAM – 30

22. februārī pulksten 17 LNVM Tautas frontes muzeja (TFM) nodaļā Vecpilsētas ielā 13/15 notiks Radošo savienību plēnumam veltīts sarīkojums "Kultūras elites loma pārmaiņu procesos. Radošo savienību plēnumam – 30". Tas būs pirmais pasākums jaunā sarunu ciklā "Trešā atmoda. 1988. gads. Ko spējām un ko spējam", ko TFM nodaļa uzsāk sadarbībā ar Konrāda Adenauera fondu.

1988. gada 1.–2. jūnijā notika Radošo savienību paplašinātais plēnums, kurā Mavriks Vulfsons paziņoja okupācijas varas slēpto patiesību – padomju vara Latvijā 1940. gadā tika dibināta nevis sociālistiskās revolūcijas, bet gan Molotova-Ribentropa pakta rezultātā. Pirms 30 gadiem notikušais plēnums uzskatāms par Latvijas tautas inteliģences pārstāvju – literātu, žurnālistu, zinātņu un mākslas vīru un sievu – zvaigžņu stundu, pieteikumu vēlākai Tautas frontes dibināšanai. Tas bija pirmais nepārprotamais atgādinājums pašiem sev un pasaulei, ka sovetizētās Latvijas sabiedrība savu valstsgribu tomēr nav zaudējusi.

Attēlā: Sandra Kalniete un Ēriks Hānbergs, apspriežot rezolūciju Radošo savienību plēnumā Latvijas Komunistiskās partijas Centrālās komitejas Politiskās izglītības namā (tagad Kongresu nams) Rīgā. 1988. gada 2. jūnijs. Foto: Gunārs Janaitis.

Paneļdiskusijā par sociālās atmiņas nozīmi un tās saglabāšanas iespēju kultūrā padomju cenzūras un personiskās brīvības ierobežojumu apstākļos aicināti piedalīties rakstnieks Alberts Bels, žurnālists Edvīns Inkēns, rakstniece Māra Zālīte un Rīgas Stradiņa universitātes humanitāro zinātņu doktors Deniss Hanovs. Sarīkojumu vadīs Latvijas Universitātes sociālās atmiņas pētnieks, komunikācijas zinātņu doktors Mārtiņš Kaprāns.

Attēlā: Nozīme, veltīta Radošo savienību plēnumam. 20. gadsimta 80. gadi. LNVM krājums.

JAUNAS VĒSTURES LIECĪBAS PAR BARIKĀŽU LAIKU

LNVM TFM nodaļas 4. stāva izstāžu zālē līdz 10. martam būs apskatāma krājuma jaunieguvumu izstāde "Vēstures liecības par 1991. gada janvāra barikādēm Rīgā".

Šogad aprit 27 gadi, kopš 1991. janvārī tika celtas barikādes Rīgā. Latvijas iedzīvotāji apsargāja Augstāko Padomi, Ministru Padomi, Radio un TV centru Zaķusalā, Radio namu Doma laukumā, Rīgas telefona un telegrāfa centrāli Dzirnavu ielā, kā arī Rīgas tiltus, lai nepieļautu Padomju Savienības militāro agresiju un stratēģisku objektu ieņemšanu.

Barikāžu laiks bija īpašs, jo tauta cīnījās par vienotu mērķi – brīvu un neatkarīgu Latviju. Barikādes bija spilgts nevardarbīgās pretošanās piemērs un apliecinājums tautas vienotībai un saliedētībai. Latvijas neatkarība tika nosargāta izšķirošajā brīdī.

Attēlā: Barikāžu dalībnieki sēž uz pašdarinātiem soliem pie Latvijas PSR Augstākās Padomes ēkas, fonā Svētā Jēkaba katedrāles fasāde un ugunsdzēsēju mašīna. Priekšplānā – dzeloņdrāts rullis. Rīga, 1991. gada janvāris. Foto: Harijs Burmeistars.

Jaunieguvumu izstādē eksponēti Leona Baloža, Harija Burmeistera, Irēnas Caunītes fotogrāfijas, politiķes Sandras Kalnietes nodotā patronu čaulīte, kas atrasta barikāžu laikā. Karoga kāta uzgali ausekļa formā, kas izmantots, piedaloties barikāžu upuru bērēs 25. janvārī, dāvinājis žurnālists Andris Tiļļa. Eksponēti arī akvarelis un fotokolāža. Visi šie priekšmeti liecina par janvāra barikāžu nozīmīgumu latviešu tautas sociālajā atmiņā.

BOSES ZĪMĒJUMI, ETNOGRĀFISKĀ IZSTĀDE UN LATVIJAS VĒSTURES JOMAS —

šiem trim pētījumu objektiem veltīto grāmatu atklāšana 24. janvārī muzeja konferenču zālē pulcēja kuplu vēsturnieku, mākslas zinātnieku un grāmatizdevēju pulku. Abi muzeja rakstu krājumi laisti klajā pašu spēkiem, savukārt vēsturnieces Anitas Meinartes grāmata tapusi sadarbībā ar apgādu "Neputns". Visi izdevumi tapuši ar Valsts Kultūrkapitāla fonda atbalstu.

Attēlā: LNVM direktors Arnis Radiņš un bagātīgā grāmatu raža. Foto: Roberts Kaniņš.

Attēlā: LNVM Etnogrāfijas nodaļas vadītāja Sanita Stinkule stāsta par 1896. gada Latviešu etnogrāfiskajai izstādei veltītās konferences rakstu krājumu. Priekšplānā – Artis Ērglis. Foto: LNVM.

"Latvijas Nacionālā vēstures muzeja zinātniskie lasījumi 2014-2016" ir divdesmit trešais sērijas „Latvijas Nacionālā vēstures muzeja raksti" izdevums (pirmais tapa 1964. gadā) un ietver konkrētajā laika posmā veidotos zinātniskos lasījumus. Pētījumu autoru lokā ir muzeja arheologi, numismāti, vēsturnieki, mākslas vēsturnieki, grāmatu noslēdz LNVM direktora Arņa Radiņa ieskats Rīgas pils renovācijas plānos un nākotnes iecerēs (līdz 2016. gadam), kā arī nozīmīgāko muzeja darbu hronika.
"Indivīds. Vēsture. Nācija. Latviešu etnogrāfiskajai izstādei–120" ir rakstu krājums, kas tapuši, papildinot un pārstrādājot referātus, kas tika sagatavoti starptautiskajai zinātniskajai konferencei 2016. gada oktobrī. Konference bija pirmā, kurā tik daudzpusīgi pētīta un apskatīta unikālā 1896. gada Latviešu etnogrāfiskā izstāde – vērienīgākais latviešu tautas, tās vēstures, kultūras un laikmetīgo sasniegumu reprezentācijas pasākums 19. gadsimtā. Rakstu krājumam ir plašs dažādu jomu pētnieku loks un bagātīgs ilustratīvais materiāls. Grāmata tapusi arī ar Stendera biedrības atbalstu.
Arī grāmata **"Antons Georgs Bose. Zīmējumi"** vēsta par unikālu vēstures faktu – Ēveles draudzes mācītāja Antona Georga Boses 209 portretiem, kas radīti no 1857. līdz 1860. gadam un attēlo Ēveles apkaimes muižu ļaudis: saimniekus, kalpus, amatniekus, kalpotājus, rekrūšus u. c. Portretu tēlojuma un datu precizitāte, radot tipisku 19. gadsimta ļauku dzīves ainu, padara šos zīmējumus par nenovērtējamu kultūrvēsturisku liecību. Grāmatā aplūkota zīmējumu krājuma rašanās, Boses dzimtas vēsture, portretu ikonogrāfiskie un mākslinieciskie aspekti, kā arī rakstītie vēstures avoti, kas vēsta par portretēto cilvēku likteņiem.
Visi izdevumi pieejami Latvijas Nacionālā vēstures muzeja veikalā Brīvības bulvārī 32.

Attēlā: Pasākumu apmeklēja ne tikai muzeju un mākslas jomas speciālisti, bet arī mediji. Foto: LNVM.

Attēlā: No kreisās – mākslas vēsturniece, grāmatas par A. G. Boses zīmējumiem autore Anita Meinarte un mākslas vēsturniece, apgāda "Neputns" galvenā redaktore Laima Slava. Foto: Roberts Kaniņš.

FEBRUĀRIS
HRONIKA

JANVĀRA HRONIKA: PASĀKUMI PULCĒ INTERESENTUS, IZSTĀDES CEĻO PA LATVIJU, MĒS APZINĀM SAVUS APMEKLĒTĀJUS

Gada pirmais mēnesis LNVM Muzejpedagoģijas un izstāžu departamentā sācies darbīgi – gada pasākumu plāns papildināts ar jauniem pasākumu cikliem ģimenēm ar bērniem, kā arī tematiskām ekskursijām pieaugušajiem, daži no šiem pasākumiem jau ir notikuši. Tāpat turpinās pārvietojamo izstāžu ceļojumi pa Latviju (stāstu par vienas izstādes uzstādīšanu lasiet uz Ziņneša 1. vāka); par daudzām no tām saņemtas atzinīgas atsauksmes.

Attēlā: 13. janvāra nodarbībā "Stāsti par rotaļlietām" bērnus sagaida daudzveidīga spēļmantu armija. Foto: LNVM.

Attēlā: Mūsdienu bērni ar interesi aplūko savu vecāku bērnības laika rotaļlietas. Foto: LNVM.

Attēlā: 20. janvārī ģimenes tika aicinātas uz tematisku ekskursiju ekspozīcijā. Tēma "Mājokļi" tika skatīta, sākot no senajiem laikiem. Foto: LNVM.

Attēlā: Muzejpedagoģe Zane Lāce stāsta par mājvietu iekārtojumu bīdermeiera laikā. Foto: LNVM.

Attēlā: Izstāde "Tauta. Zeme. Valsts" aizceļojusi uz Rīgas Humanitāro centra vidusskolu. Foto: LNVM.

Attēlā: Ogres 1. vidusskolā LNVM izstādi "Kūlainis, pērstainis, delnainis" uzņēma īpaši silti un ar interesi, tai skaitā no profesionālu adītāju puses, kā arī pavēstīja par šo notikumu vietējā presē (http://www.ogrenet.lv/ogre/kultura/40556/). Foto: LNVM.

ZIŅNESIS
www.lnvm.lv

Turpinājumu lasiet nākamajā lappusē!

JANVĀRA HRONIKA (turpinājums)

30. janvārī muzejā cikla "Vēlās otrdienas. Tikšanās ar pētnieku" ietvaros notika LNVM senā bruņojuma pētnieka Dr. hist. Artūra Tomsona lekcija "Karotāji vai karadraudzes: militārās struktūras Latvijas aizvēsturē." Lekcija vēstīja par to, ko par karu un karošanu aizvēsturē iespējams uzzināt no arheoloģijas un kā pēc arheoloģiskā materiāla iespējams rekonstruēt konkrētās aizvēstures sabiedrības struktūru.

Attēlā: 30. janvāra lekciju turpināja ekskursija muzeja ekspozīcijā, kad Artura Tomsona stāstījums tika ilustrēts ar attiecīgā laikposma muzeja priekšmetiem. Foto: LNVM.

Gatavojoties valsts simtgades izstādei, kas tiks atvērta muzejā jau pēc trim mēnešiem, izstādes darba grupa, muzejpedagoģes un citi iesaistītie muzeja darbinieki tika aicināti uz radošu semināru par apmeklētāju piesaisti izstādei, ko piedāvāja LNVM sadarbības partneri – "LEAD Korporatīvās komunikācijas".

19. janvāra dienas pirmā puse tika ieguldīta muzeja esošās un vēlamās auditorijas segmentu apzināšanā un izpētē, kas notika pieredzējušās mārketinga komunikācijas speciālistes Lienes Kupčas vadībā. Kopīgiem spēkiem izkristalizējās vairākas apmeklētāju grupas, kam, komunicējot ar sabiedrību, jāpievērš galvenā uzmanība: cilvēki ar augstiem ienākumiem un zemu interesi, ar zemiem ienākumiem un zemu interesi, jaunieši vecumā no 16 līdz 21 gadam, bērnudārza vecuma bērni, individuālisti vecumā no 21 līdz 35 gadiem, tūristi un viesi, citu kultūras nozaru profesionāļi. Dalībnieki bija vienisprātis: pat ja šķiet, ka revolucionāru darbību realizēšanai nepietiek ne laika, ne citu resursu, šādi semināri un radošas tikšanās noder kā iedvesmas avots un impulss un palīdz ar svaigu skatu palūkoties uz darāmajiem darbiem. Attēlos – ieskats semināra radošajās norisēs. Foto: Valters Lācis.

BARIKĀŽU PIEMIŅAS DIENU PASĀKUMS

2018. gada 19. janvārī Valsts kanceleja rīkoja interaktīvu barikāžu piemiņas dienu pasākumu "Barikāžu hronikas", kurā piedalījās arī LNVM Tautas frontes nodaļas pārstāvji.

Pasākumā tika atklāta vides instalācija – barikāžu laika smagās automašīnas ar ceļamkrānu līdziniece –, uz kuras piestiprināts Latvijas karogs. Ievadvārdus sacīja Valsts kancelejas direktors Jānis Citskovskis, VK darbinieks Antons Bračka un Jaunsardzes vecākā eksperte audzināšanas jautājumos Judīte Suharevska. Pēc tam atklāja arī svinīgo plāksni "Brīvību Latvijai", kas piestiprināta pie automašīnas.

Sarīkojums turpinājās Valsts kancelejas Zaļajā zālē, kur uz paneļdiskusiju bija uzaicināti Ministru prezidents Māris Kučinskis, LNVM Tautas frontes muzeja nodaļas vadītājas p. i. Liene Andrejsone, pensionēts vēstures skolotājs, barikāžu dalībnieks Ivars Briedis, Valsts kancelejas Dokumentu pārvaldības vadītāja Līga Peinberga, Iekšējās drošības nodaļas konsultants Antons Bračka. Diskusiju iesāka Lienes Andrejsones ievadlekcija "1991. gada janvāra barikāžu atspoguļojums LNVM Tautas frontes muzeja nodaļas krājumā", debatēs tika iesaistīti skolēni, vēsturnieki, mediji un citi interesenti.

Attēlos: Ieskats sarīkojumā. Foto no Valsts kancelejas arhīva.

IZSTĀDES UN KONCERTS DAUDEROS

Vēl pagājušā gada nogalē LNVM Dauderu nodaļā izskanēja koncerts "Ziemas ceļa idille", pulcējot vokālās mākslas cienītājus, lai dotos muzikālā ceļojumā kopā ar dzirdētām un, iespējams, piemirstām melodijām trio "Mediante" vadībā.

Savukārt vēstures cienītājus ielīksmos ziņa par divu izstāžu eksponēšanas laika pagarinājumu: "Interjera un sudraba priekšmeti no Gaida Graudiņa kolekcijas" būs skatāma līdz 1. aprīlim, bet "Latvijas ainavas gleznās un akvareļos no Gaida Graudiņa kolekcijas" – līdz 18. martam.

Attēlā: Trio "Mediante" – divas balsis un akordeons – priecēja sanākušos ar muzikālu Ziemassvētku stāstu. Foto: Olga Miheloviča.

Attēlā: Izstāžu plakāts.

FEBRUĀRIS

PAMATINFORMĀCIJA

LATVIJAS NACIONĀLAIS VĒSTURES MUZEJS (LNVM)

ir trešais vecākais muzejs Latvijā un vienīgais Latvijas vēstures muzejs pasaulē. Kopš dibināšanas 1869. gadā LNVM ir kļuvis par lielāko latviešu tautas muzejisko vērtību krātuvi – tā kolekcijās ir vairāk nekā miljons priekšmetu: arheoloģiskajos izrakumos iegūtas senlietas, rotu un monētu depozīti, tautastērpi, tradicionālie darbarīki, tautas lietišķās mākslas darinājumi, sadzīves priekšmeti, fotogrāfijas, dokumenti, kartes, gravīras, gleznas u. c. Latvijas vēstures liecības.

Muzeja misija ir Latvijas valsts un tautas interesēs vākt, saglabāt, pētīt un popularizēt visu laiku Latvijas un pasaules garīgās un materiālās kultūras liecības ar arheoloģijas, etnogrāfijas, numismātikas, vēstures vai mākslas vēstures nozīmi. LNVM organizē izstāžu darbību Latvijā, veido ceļojošās izstādes, sadarbojas ar Latvijas skolām, iestādēm, izdod rakstu krājumus un citas publikācijas.

Pēc Rīgas pils renovācijas uzsākšanas un postošā ugunsgrēka 2013. gada jūnijā LNVM pamatekspozīcija un izstādes atrodas pagaidu telpās – namā Brīvības bulvārī 32 (kopš 2014. gada 15. maija), savukārt muzeja krājums ir izvietots telpās Lāčplēša ielā 106, kur strādā administrācija un muzeja speciālisti. Pēc Rīgas pils renovācijas muzejs plāno atgriezties vēsturiskajā mājvietā Rīgas pilī, savukārt krājumu pārcelt uz jaunajām muzeju krājuma telpām Pulka ielā.

Latvijas Nacionālā vēstures muzeja nodaļas ir Tautas frontes muzeja nodaļa un Dauderu nodaļa.

http://www.lnvm.lv

facebook.com – Latvijas Nacionālais Vēstures Muzejs

twitter.com/LV_vest_muzejs

TAUTAS FRONTES MUZEJA NODAĻA

ir viena no Latvijas jaunāko laiku vēstures liecību krātuvēm, kurā atrodams unikālu priekšmetu un dokumentu kopums. Tas vēstī par Latvijas tautas neatkarības centieniem 20. gadsimta nogalē, kas tautas atmiņā iemūžināta kā Trešā atmoda. Muzejs glabā vēsturiskās liecības par lielāko Latvijas valstiskās neatkarības atjaunošanas perioda tautas kustību – Latvijas Tautas fronti, atainojot Atmodas laika vēsturiskos procesus, notikumus un dalībniekus.

twitter.com – frontes_muzejs_LNVM

facebook.com – LNVM Tautas frontes muzejs

DAUDERU NODAĻA

izvietota vēsturiskā ēkā Sarkandaugavā – bijušā "Waldschlösschen" īpašnieka Ādolfa fon Bingnera ģimenes villā. No 1937. līdz 1940. gadam tā kalpoja par Valsts un Ministru prezidenta Kārļa Ulmaņa vasaras rezidenci. Pateicoties trimdas mecenāta un kolekcionāra Gaida Graudiņa ieinteresētībai, 1990. gadā tika izveidots Latvijas Kultūras muzejs "Dauderi". 2010. gadā muzejs kļuva par LNVM nodaļu. Dauderu nodaļa ne vien piedāvā izstādes un nodarbības, bet arī izīrē telpas un brīvdabas teritoriju dažāda rakstura pasākumiem.

facebook.com/dauderi.lnvm

ZIŅNESIS

www.lnvm.lv

© Latvijas Nacionālais vēstures muzejs, 2018